

DOMSTOLENS DOM
av den 22 mars 1977*

I mål 74/76

har Pretore di Milano (avdelning III för civilmål), till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår mellan

Iannelli & Volpi SpA, Milano

och

Ditta Paolo Meroni.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 30 och 95 i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden H. Kutscher, avdelningsordförandena A. M. Donner och P. Pescatore samt domarna J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, G. Bosco och A. Touffait,

generaladvokat: J.-P. Warner,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom beslut av den 25 juni 1976, som inkom till domstolens kansli den 26 juli 1976, har Pretore di Milano, enligt artikel 177 i EEG-fördraget, ställt

* Rättegångsspråk: italienska.

olika frågor om tolkningen av artiklarna 30 och 95 i fördraget.

Dessa frågor har uppkommit under en tvist mellan en italiensk köpare av importerade tapeter, svarande i målet vid den nationella domstolen, och hans italienska säljare, sökande i målet vid den nationella domstolen, som debiterat köparen en del av den avgift som säljaren tidigare, vid importen av varan till Italien, hade betalat till Ente Nazionale per la Cellulosa e per la Carta, nedan kallad ENCC, med stöd av lag nr 868 av den 13 juni 1940 (Gazzetta Ufficiale nr 170, 22.7.1940), lag nr 168 av den 28 mars 1956 (Gazzetta Ufficiale nr 79, 3.4.1956) och den ministeriella förordningen av den 3 juli 1940 (Gazzetta Ufficiale nr 175, 27.7.1940).

- 2 ENCC är ett italienskt offentligrättsligt organ som, särskilt genom bidrag, har som mål att främja och reglera cellulosa- och pappersframställningen i denna medlemsstat.

En stor del av de stöd som ENCC förvaltar består av bidrag till tidningsförlag för att de skall kunna förvärva papper, som köps från pappersbruken och används för utgivning.

ENCC:s verksamhet finansieras genom avgifter som tas ut för cellulosa, papper och kartong av inhemsk tillverkning, i olika tillverknings- eller försäljningsled, och för motsvarande importerade varor vid deras import.

- 3 Ovanstående italienska lagbestämmelser ger den importör som till ENCC har betalat den avgift som han avkrävts rätt att övervältra en del av denna på de slutliga köparna.

För att motivera sin vägran att betala denna del har svaranden vid den nationella domstolen hävdad, å ena sidan, att det stödprogram som införts genom de rättsliga bestämmelserna i fråga i sin helhet är oförenliga med fördraget eftersom det strider mot artikel 30 i nämnda fördrag, så att programmet inte lagligen kan berättiga uttaget av de avgifter som sökanden vid den nationella domstolen avkrävts och därför heller inte ger denne rätt att delvis övervältra dem på sin köpare och, å andra sidan, att den omtvistade avgiften i sig utgör en diskriminerande intern beskattning i strid med artikel 95 i fördraget.

- 4 Det är lämpligt att klargöra att den påstådda överträdelsen av artikel 30 skulle vara en följd av det faktum att ENCC:s beviljande av bidrag till tidningsföretag för att göra det möjligt för dem att köpa tidningspapper

billigare, vid den tidpunkten var betingat av att det var fråga om tidningspapper som framställdes i Italien eller importerades av ENCC, och inte tidningspapper som importerades direkt från en annan medlemsstat.

I fråga om den avgift som ENCC krävde ansågs överträdelsen av artikel 95 i fördraget vara följden av att avgiftsunderlaget var olika för papper och kartong eller pappersvaror (inbegripet tapeter) beroende på om de var framställda i Italien eller importerade.

- 5 De frågor som ställts går huvudsakligen ut på huruvida en nationell domstol, som uppmanats att uttala sig om huruvida ett system med statligt stöd enligt artikel 92 eller vissa av dess närmare bestämmelser är förenliga med fördraget, kan beakta en eventuell överträdelse av artiklarna 30 och 95 och, om så är fallet, vilka kriterier som gör det möjligt att, i enskilda fall som dessa, fastställa en överträdelse av dessa artiklar.

Det finns anledning att påpeka att dessa frågor rör den situation som förelåg före den ändring av stödsystemet i fråga som kommissionen begärde med stöd av sina befogenheter enligt artikel 93.2 i fördraget, och som genomfördes av den italienska staten från och med den 1 januari 1974.

De tre första frågorna

- 6 Den första frågan går ut på om "ett bidragssystem, som berör ett offentligrättsligt organ och grundar sig på interna bestämmelser genom vilka (för perioden i fråga) de inhemska förlagen kan köpa tidningspapper som framställs endast av de inhemska pappersbruken till nedsatt pris, medan tidningspapper som importeras från medlemsstaterna endast kan köpas till fullt pris eftersom det inte gynnas av något bidrag, utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion, som är förbjuden enligt artikel 30 och följande i EEG-fördraget".

Angående denna fråga finns det anledning att klargöra att det framgår av ovanstående faktorer att den skall besvaras med hänsyn till den omständigheten att uteslutandet av stödet till pressen vid den tidpunkten endast avsåg papper som importerades direkt, utan förmedling av ENCC.

Den andra frågan går ut på om "det förhållandet att ovanstående bidragssystem eventuellt är olagligt enligt artikel 30 i EEG-fördraget eller någon annan

gemenskapsbestämmelse (särskilt direktiv 70/50 av den 22 december 1969), med hänsyn till att detta system finansieras genom skatteliknande avgifter som läggs på pappersvaror som importerar från andra medlemsstater, i sin tur medför att dessa avgifter – endast då de tas ut på importerade varor – är olagliga med tanke på att behållningen av dessa skall finansiera en verksamhet som står i strid med bestämmelserna i fördraget och följaktligen olaglig”.

Den tredje frågan går ut på ”om bestämmelserna i artikel 30 och följande i EEG-fördraget, i händelse av att ovanstående frågor besvaras jakande, är direkt tillämpliga och om de skapar en personlig rätt för importörerna av gemenskapsvaror att begära återbetalning av de avgifter som betalats (och från och med vilken dag)”.

7 Dessa tre frågor bör besvaras tillsammans.

8 Artikel 30 i fördraget, som förbjuder alla kvantitativa importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan, omfattar å ena sidan de åtgärder som helt eller delvis förbjuder import och, å andra sidan, såsom det anges i kommissionens direktiv 70/50 av den 22 december 1969 (EGT nr L 13 av den 19.1.1970, s. 29, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) ”andra åtgärder än dem som utan åtskillnad kan tillämpas på inhemska och importerade varor och som utgör ett hinder för den import som annars kunde äga rum, inklusive de åtgärder som gör importen svårare eller dyrare än avsättningen av inhemska varor”.

9 Hur vidsträckt tillämpningsområdet för artikel 30 än är omfattar det dock inte de hinder som avses i andra särskilda bestämmelser i fördraget.

Eftersom de rättsliga följderna av tillämpningen eller en eventuell överträdelse av dessa olika bestämmelser skall fastställas med hänsyn till deras egentliga syfte inom fördragets samlade mål, kan dessa följder vara av olika slag, vilket gör det nödvändigt att skilja mellan deras respektive tillämpningsområden, dock med förbehåll för de fall som samtidigt kan omfattas av tillämpningsområdet för två eller flera bestämmelser i gemenskapsrätten.

Sålunda omfattas de hinder av fiskal karaktär eller med motsvarande verkan som avses i artiklarna 9–16 och 95 i fördraget inte av förbudet i artikel 30.

10 Inte heller är den omständigheten att ett system med stöd som ges av en stat eller med hjälp av statliga medel, bara för att det gynnar vissa inhemska företag eller viss inhemska produktion, åtminstone indirekt hindrar importen

av liknande eller konkurrerande varor från andra medlemsstater, inte i sig tillräcklig för att likställa ett stöd som sådant med en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion enligt artikel 30.

- 11 Som framgår av både artikel 92.1 och 92.3 och artikel 93.2 tredje stycket är stödets oförenlighet med den gemensamma marknaden, såsom det föreskrivs i artikel 92.1, för övrigt varken absolut eller villkorslöst.

I artikel 92.2 föreskrivs det inte bara undantag, utan dessutom ges kommissionen, både genom artikel 92 och artikel 93, stort utrymme för skönsmässig bedömning och rådet utsträckt befogenhet att tillåta statligt stöd genom undantag från det generella förbudet i artikel 92.1.

- 12 Det framgår av samtliga dessa överväganden att avsikten med att det i artikel 93 i fördraget fastställs att kommissionen fortlöpande skall granska och kontrollera stöden är att ett stöds eventuella oförenlighet med den gemensamma marknaden skall fastställas under domstolens kontroll genom ett lämpligt förfarande som skall genomföras under kommissionens ansvar.

Enskilda kan därför inte, genom att endast åberopa artikel 92, sätta i fråga ett stöds förenlighet med gemenskapsrätten vid de nationella domstolarna eller hemställa att dessa skall uttala sig, i första eller andra hand, om en eventuell oförenlighet.

En tolkning av artikel 30 som är så extensiv att den likställer ett stöd som sådant enligt artikel 92 med en sådan kvantitativ restriktion som avses i artikel 30 skulle medföra en ändring av räckvidden hos artiklarna 92 och 93 i fördraget och skada det system för fördelning av behörighet som avses i fördraget genom införandet av det förfarande för fortlöpande granskning som beskrivs i artikel 93.

- 13 Det förbud mot kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande verkan som föreskrivs i artikel 30 i fördraget är tvingande och uttryckligt och dess genomförande kräver inte något ytterligare ingripande från medlemsstaterna eller gemenskapsinstitutionerna.

Förbudet har därför direkt effekt och ger upphov till rättigheter för de enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda och detta senast vid utgången av övergångstiden, dvs. den 1 januari 1970, såsom det framgår av bestämmelserna i artikel 32.2 i fördraget.

14 Närmare bestämmelser om ett stöd som strider mot andra särskilda bestämmelser i fördraget än artiklarna 92 och 93 kan vara så oupplösligen förbundna med stödets mål att det inte är möjligt att bedöma dem separat, så att deras verkan på förenligheten eller oförenligheten hos stödet i dess helhet med nödvändighet måste bedömas genom förfarandet i artikel 93.

Det förhåller sig emellertid annorlunda om det, när ett stödsystem analyseras, är möjligt att isolera de villkor eller faktorer som, även om de ingår i detta system, kan anses som icke nödvändiga för att uppfylla målet med detta eller för dess funktion.

I detta sistnämnda fall finns det inga grunder, baserat på fördelningen av behörighet som följer av artiklarna 92 och 93, för att dra slutsatsen att dessa bestämmelser, i händelse av överträdelse av andra bestämmelser i fördraget med direkt effekt, inte kan åberopas vid de nationella domstolarna endast på grund av att den faktor som avses är en närmare bestämmelse om ett stöd.

15 Även om ett stöd i sig ofta medför ett skydd och därmed en viss avskärmning av marknaden i förhållande till produktionen hos företag som inte gynnas av detta kan denna omständighet inte innebära restriktiva verkningar som går utöver vad som är nödvändigt för att de mål som tillåts genom fördraget skall kunna uppnås med hjälp av stödet.

Detta är fallet med en närmare bestämmelse genom vilken stödet beviljas ekonomiska aktörer som köper importerade varor genom förmedling av ett statligt organ men som vägras vid direktimport, om denna åtskillnad inte är uppenbart nödvändig för att uppfylla målet med detta stöd eller för dess funktion.

16 Som svar på den andra frågan finns det dock anledning att klargöra att det förhållandet att det i ett stödsystem finns en del som eventuellt utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion som inte är nödvändig för att målet med stödet skall uppfyllas inte ger de nationella domstolarna rätt att förklara stödsystemet i dess helhet oförenligt med fördraget och därför inte heller, på grund av detta enda förhållande, anse de avgifter som finansierar stödet som olagliga, på grund av att de finansierar ett stöd som är oförenligt med fördraget.

17 Följaktligen måste de tre första frågorna besvaras på följande sätt: a) Artikel 30 i fördraget har direkt effekt och ger, senast vid utgången av övergångstiden, upphov till rättigheter för de enskilda som det åligger de nationella

domstolarna att skydda. b) De stöd som avses i artiklarna 92 och 93 i fördraget omfattas inte som sådana av tillämpningsområdet för det förbud mot kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan som föreskrivs genom artikel 30, men närmare bestämmelser om stöd som inte är nödvändiga för dess mål eller funktion och som strider mot förbudet i artikel 30 kan på denna grund anses oförenliga med denna bestämmelse. c) Den omständigheten att de närmare bestämmelserna om ett stöd som inte är nödvändiga för dess mål eller funktion är oförenliga med en annan bestämmelse i fördraget än artiklarna 92 och 93 gör inte stödet i dess helhet ogiltigt eller, på denna grund, finansieringssystemet för detta stöd olagligt.

Den fjärde frågan

- 18 Den fjärde frågan går ut på om "i händelse av ett nekande svar på de föregående frågorna, det förbud mot skattemässig diskriminering som införs genom artikel 95 i fördraget också berör de särskilda avgifter som belastar både inhemska och importerade varor och vilkas behållning är avsedd för lägre offentliga myndigheter än de statliga".

Med hänsyn till de svar som getts på de tre första frågorna bör den fjärde frågan besvaras.

- 19 Eftersom artikel 95 i fördraget avser interna skatter eller avgifter, av vilket slag de än är, kan den omständigheten att en skatt eller avgift tas ut av ett annat offentligrättsligt organ än staten, eller för dess räkning, och utgör en särskild avgift eller en avgift som är bestämd till ett särskilt ändamål, inte hindra att den faller inom tillämpningsområdet för artikel 95 i fördraget.

De femte och sjätte frågorna

- 20 Den femte frågan går ut på om det föreligger "en diskriminering som är förbjuden enligt artikel 95 om uttaget av ovanstående avgifter på den inhemska varan (i detta fall tapeter) sker på grundval av ett beskattningsunderlag som endast består av priset på papper, betraktad som råvara, medan beskattningsunderlaget för uttaget av avgiften på motsvarande importerade vara härrör från dess totala värde. Med det totala värdet på den importerade varan förstås kostnaden för den färdiga varan såsom den framgår av fakturan (alltså kostnaden för den ursprungliga råvaran plus mervärde) plus kost-

naderna för lastning eller skeppning, provision, försäkring, transport, osv. fram till gränsen, även om dessa kostnader inte helt eller delvis ingår i säljarens faktura”.

Den sjätte frågan går ut på om ”då det framgår av svaret på den femte frågan att uttaget av en avgift på ett diskriminerande sätt är förbjudet, på grund av att beskattningsunderlaget för dess beräkning endast är högre för importerade varor, artikel 95 i fördraget, för importörer av produkter från medlemsstaterna medför en personlig rätt att begära återbetalning av den del av den nämnda avgiften som betalats för mycket från och med den 1 januari 1962, den dag då den andra etappen började”.

- 21 Vid tillämpningen av artikel 95 i fördraget måste därför hänsyn tas inte endast till storleken på den interna skatt eller avgift som direkt eller indirekt läggs på inhemska och importerade varor, utan i lika hög grad till underlaget och de närmare bestämmelserna om uttag av den berörda skatten eller avgiften.

Om skillnader i detta hänseende, i samma produktions- eller avsättningsled, resulterar i en skatt eller avgift som är högre för den importerade varan än för den liknande inhemska varan, utgör detta en överträdelse av artikel 95.

Detta är fallet om en skatt eller avgift beräknas på grundval av varans värde, om det endast för den importerade varan tas hänsyn till beräkningsfaktorer av sådant slag att värdet på denna ökar i jämförelse med motsvarande inhemska vara.

Den omständigheten att förvaltningen har utrymme för skönsmässig bedömning som ger den möjlighet, både för inhemska och importerade varor, att bevilja minskade avgifter i konkreta fall, kan inte utesluta diskriminering som är oförenlig med artikel 95.

- 22 Såsom domstolen har förklarat som rätt, senast genom sin dom av den 17 februari 1976 (mål 45/75, Rewe, Rec. 1976, s. 193) har artikel 95 i fördraget direkt effekt och ger upphov till rättigheter för de enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.

Det är emellertid den nationella domstolen som, inom ramen för sitt eget rättssystem, skall fastställa om en intern skatt eller avgift som är diskriminerande enligt artikel 95 skall anses som oberättigad i sin helhet eller endast i den mån som den importerade varan beskattas högre än den inhemska.

Rättegångskostnader

23 De kostnader som har förorsakats Italiens regering och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 25 juni 1976 förts vidare av Pretore di Milano – följande dom:

- 1) Artikel 30 i fördraget har direkt effekt och ger, senast vid utgången av övergångstiden, upphov till rättigheter för de enskilda som det åligger de nationella domstolarna att skydda.
- 2) De stöd som avses i artiklarna 92 och 93 i fördraget omfattas inte som sådana av tillämpningsområdet för det förbud mot kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan som föreskrivs genom artikel 30. Närmare bestämmelser om stöd som inte är nödvändiga för dess mål eller funktion och som strider mot förbudet i artikel 30 kan dock på denna grund anses oförenliga med denna bestämmelse.
- 3) Den omständigheten att de närmare bestämmelserna om ett stöd som inte är nödvändiga för dess mål eller funktion är oförenliga med en annan bestämmelse i fördraget än artiklarna 92 och 93 gör inte stödet i dess helhet ogiltigt eller, på denna grund, finansieringssystemet för detta stöd olagligt.
- 4) Eftersom artikel 95 i fördraget avser interna skatter eller avgifter, av vilket slag de än är, kan den omständigheten att en skatt eller avgift tas ut av ett annat offentligrättsligt organ än staten, eller för dess räkning, och utgör en särskild avgift eller en avgift som är bestämd till ett särskilt

ändamål inte hindra att den faller inom tillämpningsområdet för artikel 95 i fördraget.

- 5) Vid tillämpningen av artikel 95 i fördraget måste därför hänsyn tas inte bara till storleken på den interna skatt eller avgift som direkt eller indirekt läggs på inhemska och importerade varor, utan i lika hög grad till underlaget och de närmare bestämmelserna om uttag av den berörda skatten eller avgiften.

Om skillnader i detta hänseende, i samma produktions- eller avsättningsled, resulterar i en skatt eller avgift som är högre för den importerade varan än för den liknande inhemska varan, utgör detta en överträdelse av artikel 95.

- 6) Det är den nationella domstolen som, inom ramen för sitt eget rättssystem, skall fastställa om en intern skatt eller avgift som är diskriminerande enligt artikel 95 skall anses som oberättigad i sin helhet eller endast i den mån som den importerade varan beskattas högre än den inhemska.

Kutscher	Donner	Pescatore	Mertens de Wilmars	Sørensen
Mackenzie Stuart	O'Keeffe	Bosco	Touffait	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 22 mars 1977.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

H. Kutscher
Ordförande